

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ШТЕБА Роман Юрійович

УДК 351.86:323

**ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

25.00.02 – механізми державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

Харків – 2022

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному університеті цивільного захисту України.

Науковий керівник – доктор наук з державного управління, професор
МАЙСТРО Сергій Вікторович,
Національний університет цивільного захисту
України, завідувач кафедри публічного
адміністрування у сфері цивільного захисту

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління, доцент
КОПАНЧУК Володимир Олександрович,
Хмельницький інститут імені Блаженнішого
Володимира, Митрополіта Київського і всієї України
ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна академія управління
персоналу», доцент кафедри права та правоохоронної
діяльності;

кандидат наук з державного управління, доцент
ОНИЩЕНКО Юрій Миколайович,
Харківський національний університет внутрішніх
справ, заступник декана з навчально-методичної
роботи факультету № 4.

Захист відбудеться «26» серпня 2022 р. о 11.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.707.03 Національного університету цивільного захисту України за адресою: 61024, м. Харків, вул. Лермонтовська, 28, ауд. 4 (1-й поверх).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного університету цивільного захисту України за адресою: 61023, м. Харків, вул. Чернишевська, 94.

Автореферат розісланий «26» липня 2022 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н.С. Грабар

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сталий розвиток держави та суспільства можливий лише за умов, коли вони перебувають у стані безпеки. Тому забезпечення національної безпеки є найважливішою передумовою належного функціонування та розвитку особистості, суспільства та держави. Нові загрози українському суспільству та державі висувують принципово інші вимоги до системи забезпечення національної безпеки, яка повинна мати властивість не тільки швидкого реагування на загрози, що виникають, але і потенціал для їх запобігання. Адже національна безпека пов'язана із забезпеченням життєздатності держави, її збереженням як певної культурно-історичної цінності, захистом суверенітету.

Згідно Конституції України, захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу. Окрім того, Цілі сталого розвитку України на період до 2030 р. передбачають забезпечення національних інтересів України щодо сталого розвитку економіки, громадянського суспільства і держави для досягнення зростання рівня та якості життя населення, додержання конституційних прав і свобод людини і громадянина, а також забезпечення збалансованості економічного, соціального та екологічного вимірів сталого розвитку країни.

В сучасних умовах перед Україною постають нові політичні, військові, економічні, соціальні, гуманітарні, демографічні, екологічні та інші виклики, пов'язані з російською військовою агресією та запровадженням воєнного стану в країні, що вимагає формування та реалізації відповідної державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України.

На жаль, сучасна державна політика у сфері забезпечення національної безпеки України не завжди відповідає існуючим викликам та стримує вирішення проблем та суперечностей у зазначеній сфері. Це вимагає подальшого удосконалення існуючих механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України.

Теоретико-методологічними та практичними аспектами публічного управління та адміністрування займалися такі вчені, як: М. Ажажа, О. Амосов, Л. Антонова, В. Бакуменко, М. Білинська, С. Вавренюк, К. Ващенко, Л. Грень, О. Дадій, А. Дегтяр, І. Драган, Ю. Древаль, В. Воротін, О. Крюков, Н. Леоненко, В. Ковальчук, М. Латинін, І. Лопушинський, В. Мороз, І. Парубчак, П. Покатаєв, О. Поступна, А. Ромін, В. Садковий, В. Сиченко, В. Стрельцов, Е. Щепанський та інші.

Питаннями особливостей формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки займалися такі вчені, як: В. Абрамов, С. Белай, О. Білорус, О. Бодрук, В. Горбулін, С. Домбровська, А. Єрмолаєв, Я. Жаліло, А. Качинський, К. Кононенко, В. Копанчук, О. Копанчук, В. Ліпкан, Д. Лук'яненко, С. Майстро, Ю. Онищенко, О. Орлов, Б. Парахонський, О. Резнікова, В. Семенченко, Г. Ситник, В. Смолянчук, В. Степанов, Ю. Сурмін, В. Франчук, Г. Яворська та інші.

Однак чимало теоретичних та практичних питань стосовно розв'язання існуючих проблем та визначення напрямів удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України залишаються недостатньо дослідженими. Тому потреба у теоретичному, методичному і практичному вирішенні окреслених завдань, пов'язаних з проблемою забезпечення національної безпеки та її впливом на державний та суспільний розвиток, підтверджує актуальність роботи, наукову новизну, зумовлює мету, завдання, предмет і об'єкт дослідження, апробацію і практичне впровадження результатів дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана в навчально-науково-виробничому центрі Національного університету цивільного захисту України в межах науково-дослідної роботи «Розробка механізмів державного управління соціально-економічною сферою та її галузями в контексті забезпечення безпеки українського суспільства» (ДР № 0118U001007). Внесок здобувача полягає в обґрунтуванні концептуальних підходів та визначені напрямів удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень і розробка практичних рекомендацій щодо напрямів удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України.

Для досягнення мети визначені такі *завдання*:

- узагальнити теоретико-методичні підходи до визначення сутності та змісту механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки;
- виявити особливості формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки в зарубіжних країнах;
- охарактеризувати сучасний рівень національної безпеки та визначити результативність механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України;
- з'ясувати проблеми і суперечності формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України;
- обґрунтувати концептуальні засади стратегії формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України;
- окреслити шляхи трансформації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції України;
- визначити напрями удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України.

Об'єктом дослідження є державна політика у сфері забезпечення національної безпеки.

Предметом дослідження є механізми формування і реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України.

Методи дослідження. Теоретичну та методичну основу дисертаційного

дослідження складають фундаментальні положення теорії публічного управління та адміністрування, гуманітарних та соціальних наук, наукові праці українських та зарубіжних вчених з питань формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки.

Дисертаційне дослідження ґрунтується на використанні *системного підходу*, який полягає в комплексному дослідженні державної політики у сфері забезпечення національної безпеки. Крім того, у роботі застосовувались методи, які використовуються як на емпіричному, так і теоретичному рівнях, а саме: *логіко-семантичний* – для поглиблення понятійного апарату та визначення сутності та змісту державної політики у сфері забезпечення національної безпеки; *порівняльного аналізу* – для дослідження методичних підходів, концепцій, розробок і пропозицій провідних українських та зарубіжних вчених та виявлення закономірностей, відмінностей, особливостей, спільних характеристик державної політики у сфері забезпечення національної безпеки в зарубіжних країнах; *системно-аналітичний* – для аналізу законодавчих актів та інших нормативних документів щодо особливостей формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України; *логічного моделювання та конструювання* – для класифікації чинників зовнішнього і внутрішнього середовища, що впливають на формування та реалізацію державної політики у сфері забезпечення національної безпеки; *статистичні* – для виявлення темпів змін окремих показників, ступеня їх впливу на рівень забезпечення національної безпеки України; *аналізу та синтезу* – для оцінки результативності механізмів формування і реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України; *спостереження та теоретичного узагальнення* – для розкриття причин, які негативно впливають на рівень забезпечення національної безпеки України в сучасних умовах; *абстрактно-логічний* – для узагальнення теоретичних положень, встановлення причинно-наслідкових зв'язків і формування висновків та пропозицій.

Інформаційними джерелами дослідження стали закони України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, нормативно-правові та програмні документи державних органів влади, офіційні матеріали Державної служби статистики України, монографії та статті фахівців та науковців, особисті дослідження автора.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в науково-практичному обґрунтуванні теоретичних положень та напрямів удосконалення механізмів формування і реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України. Наукова новизна результатів дослідження конкретизується в таких положеннях:

у перше:

– обґрунтовано концептуальні засади стратегії формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України на засадах принципу «національна безпека через сталий розвиток», в якій виокремлено функціонування політичного, правового, економічного, інформаційного механізмів, визначено стратегічну мету, цілі, принципи, умови,

етапи та рівні реалізації стратегії, спрямованої на зміну парадигми забезпечення національної безпеки України в контексті необхідності забезпечення послідовного переходу від імперативу безпеки, побудованого за принципом захищеності особистості, суспільства та держави від зовнішніх і внутрішніх загроз до політики забезпечення національної безпеки на основі сталого (соціально-економіко-екологічного) розвитку через попередження небезпек і ліквідації загроз з метою утвердження України у світі, як потужної та авторитетної європейської країни, забезпечення державного суверенітету, незалежності та територіальної цілісності країни;

удосконалено:

– шляхи трансформації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції України, що полягають у необхідності узгодження політико-інтеграційної, експортно-імпортної, бюджетно-фінансової, економічної, енергетичної, продовольчої, інформаційної, соціальної, демографічної, екологічної, кліматичної та інших складових безпекового вектору розвитку країни в умовах воєнного стану в країні шляхом: зміцнення стратегічного партнерства зі США, Великою Британією та ЄС у сфері національної безпеки, як одного з ключових напрямків протидії російській військовій агресії; створення при Міністерстві оборони України аналогу агентства НАТО – NSPA (The NATO Support and Procurement Agency – система підтримки та закупівель), яке закуповуватиме на прозорих та відкритих засадах (за принципом «без прибутку – без збитків») озброєння, військову техніку, обладнання для Збройних сил України; виконання плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС з метою необхідності всебічної інтеграції України в спільний безпековий європейський та євроатлантичний простір з урахуванням національних інтересів та забезпечення необхідного рівня національної безпеки;

– теоретико-методичні підходи щодо напрямів удосконалення державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України через: формування та залучення добровольчого потенціалу країни до діяльності Збройних сил України в умовах російського військового вторгнення на територію країни; посилення національного спротиву та саботажу на тимчасово окупованих українських територіях; створення нового спеціального підрозділу Збройних сил України – Військ оборони кіберпростору для проведення повного спектру дій у кіберпросторі: попереджувальних, оборонних, розвідувальних та активних наступальних дій; адаптацію ветеранів війни до цивільного життя та внутрішньо переміщених осіб до нових умов життя шляхом проведення їх психологічної підтримки, реабілітації та сприяння відкриття ними власного бізнесу, в т.ч. сімейного; забезпечення гендерної рівності у секторі безпеки та оборони; вакцинацію населення країни, як необхідної передумови подолання пандемії COVID-19; забезпечення соціально-економічного розвитку країни в умовах воєнного стану та глобальної пандемії; охорону довкілля та боротьбу з глобальними змінами клімату;

дістали подальшого розвитку:

– категоріально-понятійний апарат науки публічного управління та

адміністрування шляхом уточнення змісту поняття «державна політика у сфері забезпечення національної безпеки», що пов'язано з необхідністю адаптації їх змісту до існуючих викликів та ризиків сьогодення, що, на відміну від існуючих визначень передбачає тлумачення цього поняття, як цілеспрямована, передбачувана, в межах діючого законодавства діяльність органів публічного управління через сукупність механізмів її формування та реалізації щодо створення належних умов для забезпечення державного суверенітету, незалежності та територіальної цілісності країни, її сталого (соціально-економіко-екологічного) розвитку, підвищення добробуту населення;

– обґрунтування особливостей застосування механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки шляхом використання логіко-аналогової моделі, в основу якої покладено критерій оптимальності за Парето, відповідно до якого, формуючи конкретні напрями забезпечення національної безпеки, слід узгодити внутрішні потреби і можливості, потреби європейського та євроатлантичного вектору розвитку країни, а також існуючі глобальні виклики та ризики; за цим критерієм оптимальним буде той напрям державної політики у сфері забезпечення національної безпеки, формування та реалізація якого, принаймні, не шкодить інтересам жодного з суб'єктів та напрямів зазначеної політики;

– узагальнення світових тенденцій та систематизація концептуальних підходів щодо інструментів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки в зарубіжних країнах в умовах геополітичної нестабільності, нестійкості розвитку світової економіки, загострення конкуренції між державами дозволило визначити сучасні тенденції щодо особливостей формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки в зарубіжних країнах, а саме: головне завдання забезпечення національної безпеки («безпека через розвиток») пов'язане із питаннями захисту суверенітету та незалежності країни, сталого розвитку економіки; підтримки соціальної стабільності; забезпечення екологічної відповідальності та кліматичної нейтральності і виявити раціональні підходи, механізми, інструменти та розробити практичні рекомендації щодо напрямів удосконалення механізмів формування і реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України, надати їм комплексного і цілеспрямованого характеру адаптації до національних умов (особливостей) та існуючих викликів і ризиків сьогодення.

Практичне значення одержаних результатів полягає в узагальненні та доповненні існуючих знань, теоретико-методичних підходів щодо обґрунтування напрямів удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України в сучасних умовах.

Рівненською обласною радою розглянуто та схвалено до використання в межах реалізації «Програми економічного і соціального розвитку Рівненської області на 2021 рік», а також в межах Плану заходів з реалізації у 2021-2023 рр. Стратегії розвитку Рівненської області на період до 2027 р., пропозиції щодо напрямів удосконалення державної політики у сфері забезпечення національної

безпеки на регіональному рівні шляхом: створення умов для стабільного функціонування економіки та соціальної сфери регіону; забезпечення сталого розвитку територіальних громад; підвищення конкурентоспроможності господарського комплексу регіону на зовнішньому та внутрішньому ринках; розвитку транскордонного співробітництва; збереження та підтримка культури, народних традицій і надбань, пам'яток культурної спадщини; реалізації державної політики у сфері охорони довкілля; підвищення рівня захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру; забезпечення життєдіяльності регіону в умовах карантинних обмежень, пов'язаних із епідемією коронавірусної хвороби (довідка № 01/12-674р від 26.11.2021 р.).

Рівненською районною державною адміністрацією Рівненської області розглянуто та схвалено до використання в межах виконання «Програми економічного та соціального розвитку Рівненського району на 2021 рік» наукові результати дисертаційного дослідження щодо напрямів забезпечення національної безпеки країни на місцевому рівні через: економічний розвиток та підвищення конкурентоспроможності господарського комплексу району; соціальний розвиток та забезпечення реалізації в районі державної політики в соціальній та гуманітарній сферах; підвищення ефективності діяльності місцевих органів виконавчої влади у питаннях зміцнення обороноздатності держави (створення сприятливих умов для розвитку транскордонного співробітництва; забезпечення готовності збройних сил України, інших військових формувань України до виконання покладених на них завдань) та забезпечення ефективної реалізації засад загальнодержавної антикорупційної політики в районі; забезпечення безпеки життєдіяльності людини та охорону довкілля (охорона навколишнього природного середовища, техногенна безпека, протидія злочинності) (довідка № 5404/06/01-57/21 від 24.11.2021 р.).

Результати дисертаційного дослідження, а саме: поглиблення понятійно-категоріального апарату, обґрунтування механізмів формування і реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки та визначення напрямів їх удосконалення використовуються при викладанні навчальних дисциплін «Державна політика: аналіз та механізми впровадження» та «Концептуальні засади взаємодії політики й управління» за програмою підготовки магістрів зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» у Національному університеті цивільного захисту України. (акт № 17 від 20.12.2021 р.).

Основні положення, висновки та пропозиції можуть бути використані в практичній діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування для подальшого удосконалення державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України, в тому числі на регіональному та місцевому рівнях.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійною науковою працею і містить одержані здобувачем особисто нові результати в галузі науки «публічне управління та адміністрування», які у сукупності сприяють розв'язанню науково-прикладного завдання, що полягає в

обґрунтуванні напрямів удосконалення державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України.

Апробація результатів дисертації. Основні результати дисертаційного дослідження оприлюднені на: V Міжнародній науково-практичній конференції «Лідери XXI століття. Формування особистості харизматичного лідера на основі гуманітарних технологій для управління соціальними системами» (м. Харків, 2021 р.); науковій інтернет-конференції з проблем вищої освіти і науки «Тенденції, проблеми та шляхи їх вирішення у організаційно-методологічному забезпеченні підготовки фахівців» (м. Харків, 2021 р.); VIII Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції молодих учених та студентів «Сучасні проблеми і перспективи економічної динаміки» (м. Умань, 2021 р.); 12-й Всеукраїнській науково-практичній конференції «Державна політика щодо місцевого самоврядування: стан, проблеми та перспективи» (м. Херсон, 2021 р.); Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Публічне управління: освіта, наука, практика» (м. Харків, 2022 р.).

Публікації. Основні положення і результати дослідження висвітлено в 11 публікаціях, із них: 5 – статті у наукових фахових виданнях з публічного управління та адміністрування, 1 – стаття в іноземному виданні, 5 – тези конференцій. Загальний обсяг публікацій, що належать особисто здобувачу, становить 3,2 др. арк.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Повний обсяг дисертації становить 237 сторінок, із них 210 сторінок основного тексту. Робота містить 20 рисунків, 2 таблиці, 3 додатки. Список використаних джерел налічує 230 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** надано загальну характеристику роботи, обґрунтовано актуальність теми дисертації, зазначено її зв'язок з науковими дослідженнями Національного університету цивільного захисту України, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, представлено наукову новизну, практичне значення одержаних результатів, наведено дані щодо їх впровадження та апробації.

У **першому розділі** – *«Теоретичні засади формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки»* – розглянуто сучасний стан наукових досліджень та систематизовано теоретико-методичні підходи щодо ролі держави у забезпеченні національної безпеки, визначено сутність державної політики у сфері забезпечення національної безпеки та виокремлено механізми її формування та реалізації, виявлено особливості формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки в зарубіжних країнах.

Обґрунтовано функціонування таких механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки: політичного, правового, економічного, інформаційного (рис. 1).

Рис. 1. Система формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки.

Джерело: розробка автора

Виявлено, що тлумачення поняття «національна безпека» пройшло певну еволюцію, а саме, утвердилося розуміння того, що безпека може бути досягнута тільки зусиллями всього світового співтовариства, а однією з основних та непорушних умов сталого розвитку незалежних держав є зміцнення їх безпеки шляхом конструктивної взаємодії з акторами міжнародних відносин.

Визначено, що механізм формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки – це сукупність принципів, форм, методів, інструментів, засобів, важелів, стимулів та способів (правила) їх застосування суб'єктом по відношенню до об'єкта з метою забезпечення державного суверенітету, незалежності та територіальної цілісності країни, її сталого (соціально-економіко-екологічного) розвитку та підвищення добробуту населення.

З'ясовано, що сучасна державна політика у сфері забезпечення національної безпеки провідних країн світу базується на принципі «безпека через розвиток», тобто тісного взаємозв'язку та взаємозалежності завдань забезпечення національної безпеки та стійкого соціально-економічного розвитку на екологічних засадах.

Визначено, що в сучасних умовах основним засобом досягнення політичних цілей, відстоювання інтересів та забезпечення національної безпеки провідні держави світу розглядають формування довгострокових гнучких адаптивних комплексних стратегій, що охоплюють усі сторони та аспекти життєдіяльності держави та суспільства: політичну, економічну, соціальну (суспільну), духовну (культурну), міжнародну, інформаційну та інші сфери.

Встановлено, що державна політика у сфері забезпечення національної безпеки в провідних країнах формується та реалізується через розуміння поняття «національна безпека», як комплексного багатогранного явища, яке необхідно розглядати системно, а саме: в просторі, як складову міжнародної безпеки в контексті безпеки в межах кордонів держави; в межах національних інтересів населення держави, як стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства від внутрішніх і зовнішніх загроз; в контексті існуючих військових загроз, як стан країни, при якому їй не загрожує небезпека війни або інших посягань на суверенний розвиток; в контексті забезпечення суверенітету держави, як стан країни, коли забезпечується її територіальна цілісність і можливість бути самостійним суб'єктом міжнародних відносин.

У **другому розділі** – *«Сучасний стан та результативність державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України»* – охарактеризовано сучасний рівень національної безпеки України, визначено результативність механізмів формування та реалізації державної політики у сфері національної безпеки України, з'ясовано проблеми і суперечності формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України.

Визначено результативність та ефективність державної політики у сфері забезпечення національної безпеки на основі місця України і динаміки його зміни у світових рейтингах, які характеризують різні складові національної безпеки: політичної, громадської, економічної, соціальної, екологічної тощо, а саме: Індексу верховенства права (Rule of law index); Рейтингу глобальної конкурентоспроможності (Global Competitiveness Index); Індексу екологічної ефективності (The Environmental Performance Index); Рейтингу легкості ведення бізнесу (Doing Business); Рейтингу найпотужніших армій світу (Power Firepower Index) та інших за період 2014 – 2020 pp. (табл. 1).

Таблиця 1

Україна у світових рейтингах, які характеризують рівень національної безпеки

Показники	Роки				2020 р. +, – до 2014 р.
	2014	2016	2018	2020	
Глобальний рейтинг інновацій	63	56	43	45	↑ 18
Індекс верховенства права	68	78	77	72	↓ 4
Індекс демократії	92	86	83	79	↑ 13
Індекс економічної свободи	155	162	150	134	↑ 21
Індекс екологічної ефективності	95	44	109	60	↑ 35
Індекс паспортів	53	58	41	41	↑ 12
Рейтинг глобальної конкурентоспроможності	84	79	83	55	↑ 29
Рейтинг інвестиційної привабливості	109	130	131	132	↓ 23
Рейтинг легкості ведення бізнесу	112	83	76	64	↑ 48
Рейтинг найпотужніших армій світу	21	25	30	27	↓ 6
Рейтинг сприйняття корупції	144	130	130	117	↑ 27
Рейтинг цифрової конкурентоспроможності	50	59	58	58	↓ 8

Джерело: складено автором

Охарактеризовано сучасний рівень національної безпеки України та визначено результативність державної політики у зазначеній сфері, а саме: рівень національної безпеки України та результативність державної політики у зазначеній сфері є недостатніми через:

- вторгнення російських військ: станом на 6 червня 2022 р. під тимчасовою окупацією знаходиться біля 20% території України (майже 125 тис. км²), а лінія фронту активних бойових дій складає понад 1 тис. км на сході та півдні країни;
- невизначеність перспектив та недостатність стимулів подальшого соціально-економічного розвитку країни (реальний ВВП України у 2021 р. збільшився на 3,4% після зниження на 3,8% у 2020 р., що пов'язано із запровадженням карантинних заходів через пандемією та зниженням ділової активності в країні. В умовах російської військової агресії реальний ВВП з урахуванням сезонного фактору (I кв. 2022 р. до IV кв. 2021 р.) знизився на 19,3%. Рівень безробіття в останні роки збільшився до 9,5% – у 2020 р. та 10,3% – у 2021 р., а за даними МОП через війну в Україні втрачено майже 5 млн. робочих місць. Споживча інфляція за перше півріччя 2022 р. становила 17,4%. У січні-квітні 2022 р. експорт товарів становив 16,71 млрд. дол. США, або 87,7% порівняно із січнем-квітнем 2021 р., а імпорт – 16,74 млрд. дол., або лише 82,5% у порівнянні з відповідним періодом 2021 р.);

- значний рівень захворюваності та смертності від коронавірусу (за час пандемії захворіло більше 4,5 млн. осіб, померло більше 100 тис. осіб);
- невирішеність екологічних проблем, кількість яких катастрофічно збільшилась через війну.

Встановлено, що сучасний рівень національної безпеки України не відповідає потребам її сталого розвитку через російську військову агресію та недостатність чітко скоординованих дій в системі публічного управління та адміністрування щодо комплексного реформування та модернізації цієї сфери, що вимагає формування та реалізації системи заходів, спрямованих на вирішення існуючих проблем і суперечностей державної політики у сфері національної безпеки України.

У третьому розділі – *«Удосконалення державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України»* – обґрунтовано концептуальні засади стратегії формування та реалізації державної політики у сфері національної безпеки України, окреслено шляхи трансформації державної політики у сфері національної безпеки в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції України, визначено напрями удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики у сфері національної безпеки України.

Обґрунтовано концептуальні засади стратегії формування та реалізації державної політики у сфері національної безпеки України, яка має адекватно відображати, як сучасний рівень розвитку країни, так і досягнення стратегічних цілей у певному часовому вимірі, враховувати сучасні виклики та загрози. Необхідними передумовами забезпечення необхідного рівня національної безпеки країни є: концептуальна визначеність державної політики у сфері національної безпеки; формування та реалізація на довгострокову перспективу поетапної стратегії, що забезпечує послідовний перехід на більш високі рівні національної безпеки; розробка єдиної комплексної державної стратегії забезпечення національної безпеки; активна провідна позиція держави, як безальтернативного суб'єкта забезпечення національної безпеки України.

Зазначено, що підвищення рівня національної безпеки України має не тільки загальнодержавне значення, а й суттєве міжнародне значення, як вагомий чинник вирішення існуючих безпекових проблем ЄС та Європи в цілому. Тобто Україна є важливою складовою забезпечення континентальної європейської системи колективної безпеки.

Доведено, що запропонована парадигма державної політики у сфері забезпечення національної безпеки за принципом «національна безпека через сталий розвиток» вимагає від держави більш активної ролі у вирішенні питань стимулювання інвестицій та інновацій, розвитку освіти, науки та охорони здоров'я, зниження соціальної нерівності, захисту довкілля тощо.

Запропоновано напрями удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України за відповідними безпековими напрямами через застосування виокремлених механізмів: політичного, правового, економічного,

інформаційного з метою вирішення існуючих проблем і суперечностей з урахуванням процесів європейської та євроатлантичної інтеграції України та в умовах наявних загроз і викликів сьогодення (рис. 2).

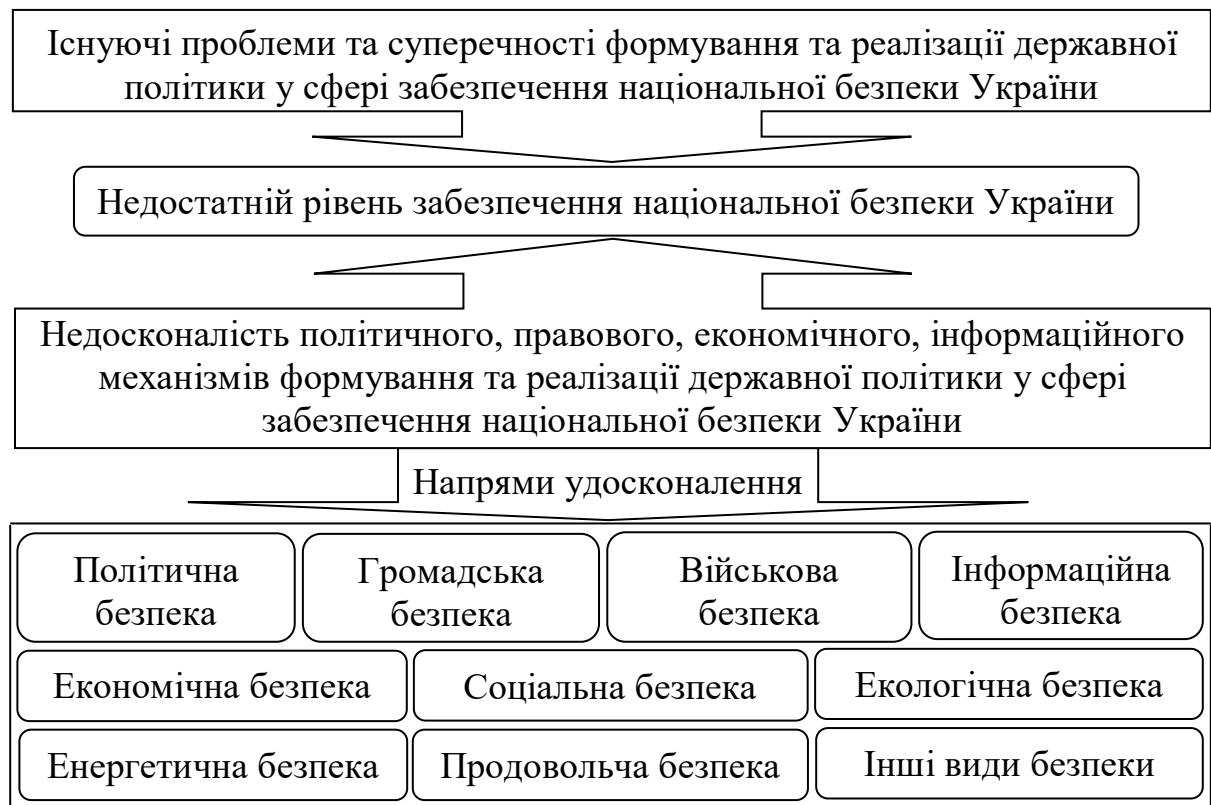

Рис. 2. Напрями удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України

Джерело: розробка автора

З'ясовано, що Україна, яка є учасником різних міжнародних організацій та структур, має широкий перелік інструментарію для розвитку мережевої дипломатії на основі принципів кооперації та регіоналізму для належної взаємодії з акторами глобальної безпеки з метою застосовування інструментів «м'якої сили» та залучення політичних, інформаційно-комунікаційних, гуманітарних, культурних та інших інструментів для вирішенні стратегічних завдань у сфері забезпечення національної безпеки нашої країни.

Обґрунтовано стратегічну мету державної політики у сфері національної безпеки України, яка полягає у: відновленні територіальної цілісності України; досягненні стійкого соціально-економічного розвитку країни на екологічних засадах, технологічній та інституційній модернізації економіки, захисті навколишнього середовища, досягненні кліматичної нейтральності, підвищенні добробуту населення тощо.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано вирішення конкретного науково-прикладного завдання, що

полягає в обґрунтуванні напрямів удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України, що дало змогу сформулювати такі висновки й пропозиції.

1. Узагальнено теоретичні підходи до визначення сутності державної політики у сфері забезпечення національної безпеки, яка має базуватися на принципах: законності; наукової обґрунтованості; національних інтересів; орієнтації на об'єктивні потреби громадянина та суспільства; конкурентності та інноваційності; екологічної та кліматичної нейтральності і відображає регуляторний вплив держави через виокремлені механізми: політичний, правовий, економічний, інформаційний шляхом створення належних умов для забезпечення державного суверенітету, незалежності та територіальної цілісності країни, її сталого (соціально-економіко-екологічного) розвитку та підвищення добробуту населення.

2. Виявлено особливості державної політики у сфері забезпечення національної безпеки в зарубіжних країнах та встановлено, що в сучасних умовах військових конфліктів, посилення міжнаціональної та міжконфесійної ворожнечі та проявів екстремізму, зростання глобальної економічної конкуренції та розгортання нового етапу боротьби за ресурси, активізації міграційних процесів відбуваються структурні зміни у концептуальних підходах щодо її формування та реалізації, а саме: державна політика у сфері забезпечення національної безпеки в розвинутих країнах є комплексною, системною, носить міжвідомчий характер та має чітко виражену мобілізуючу функцію спрямовану на консолідацію зусиль органів державної влади, місцевого самоврядування та громадянського суспільства на виконання програми дій з реагування на виклики та загрози національній безпеці, забезпечення реалізації оптимального сценарію безпекового розвитку країн на засадах стратегічного планування та управління. При цьому розмиваються межі між силовими та не силовими методами досягнення цілей національної безпеки через збалансоване використання всіх можливих інструментів її забезпечення: політичних, військових, дипломатичних, економічних, соціальних, екологічних, розвідувальних, інформаційних, пропагандистських, культурних тощо.

3. Охарактеризовано досягнутий рівень національної безпеки України, який свідчить про недостатню результативність державної політики у зазначеній сфері через: триваючу російську військову агресію та тимчасову окупацію східних та південних територій країни; невизначеність перспектив та недостатність стимулів подальшого економічного розвитку; значний рівень захворюваності та смертності від пандемії COVID-19; невирішеність демографічних, соціальних та екологічних проблем. Однак, незважаючи на це, є певні позитивні зрушення, які свідчать про ефективність державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України у відповідних напрямках, а саме: ефективне здійснення збройного опору російській військовій агресії, в тому числі завдячуючи потужній військовій та фінансовій підтримці країн-партнерів та міжнародних організацій; активізація процесів у питаннях європейської (отримання статусу країни-кандидата на вступ до Євросоюзу) та євроатлантичної інтеграції (отримання статусу країни-члена Програми

розширених можливостей НАТО та набуття асоційованого членства у спеціальній багатосторонній програмі НАТО щодо технологічної взаємосумісності); активне законодавче реформування у сфері забезпечення національної безпеки за політичним, військовим та економічним напрямками, що сприятиме підвищенню рівня національної безпеки України.

4. З'ясовано, що до проблем та суперечностей державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України, які потребують невідкладного вирішення належать: відновлення територіальної цілісності країни та забезпечення недоторканності державного кордону; дотримання прав і свобод людини і громадянина; забезпечення демократичності та верховенства права; відсутність широкомасштабних, стійких та незворотніх реформ у секторі безпеки і оборони та у сфері боротьби з корупцією; недостатній рівень захищеності критичної інфраструктури, державних електронних інформаційних ресурсів та інформації від кіберзагроз; низький рівень конкурентоспроможності національної економіки в умовах воєнного стану (відтік (втрата) персоналу, значна зміна структури попиту (споживання) та пропозиції (виробництва), втрату ринків постачання та збуту (особливо експортних), руйнування економічної структурованості через порушення ланцюгів створення доданої вартості та логістичних проблем; фізична неможливість ведення бізнесу через військові дії); недоліки системи соціального захисту населення; наявність демографічних проблем; створення безпечних умов життєдіяльності суспільства, збереження та розвиток його духовних і культурних цінностей; захист навколишнього природного середовища.

5. Обґрунтовано концептуальні засади стратегії формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України в сучасних умовах, як скоординованої державної ініціативи з мобілізації всіх національних ресурсів та можливостей, є багатоваріантною, системною та комплексною, побудова якої має відбуватися у напрямках: дипломатичної чотирирівневої стратегії протидії російській військовій агресії в Україні (активна міжнародна дипломатія, антиросійські санкції, поглиблене оборонне співробітництво України з країнами-партнерами, міжнародна допомога для збереження економічної та фінансової стабільності держави); деолігархізації, демонополізації, диверсифікації та забезпечення конкурентного розвитку всіх галузей національної економіки шляхом збалансованого поєднання переваг вільної конкуренції з державним контролем в умовах воєнного стану з метою забезпечення сталого (соціально-економічного на екологічних засадах) розвитку країни з урахуванням політико-інтеграційних, військових, соціально-економічних, інформаційних, демографічних, екологічних, кліматичних факторів, глобальних загроз, обмежень та викликів, бути відтвореною у цільових галузевих (секторальних) програмах розвитку та у програмах міжгалузевої (міжсекторальної) спрямованості з метою забезпечення необхідного рівня національної безпеки України.

6. Окреслено шляхи трансформації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції України шляхом: подальшого розвитку стратегічного партнерства у

безпековій сфері та співробітництва у межах Європейського фонду забезпечення миру; досягнення стандартів НАТО у питаннях розвитку та зміцнення оборонних спроможностей та військового потенціалу Збройних Сил України за відповідними напрямками (розвиток систем протиповітряної оборони (ППО), протиракетної оборони (ПРО), військово-морського флоту; підвищення рівня оборонної летальної спроможності через постачання Україні країнами-партнерами оборонної летальної зброї та іншого оборонного летального й нелетального обладнання; військова медицина; інженерні спроможності та заходи із розмінування; мобільність та логістика; кібербезпека; урахування гендерних аспектів щодо розширення участі жінок та їх інтеграція в сектор безпеки та оборони, а також реінтеграція жінок-військовослужбовців у цивільне життя); затвердження спільно з НАТО індивідуальної програми партнерства, яка визначить напрями подальшої взаємодії щодо членства та включатиме фінансову та технічну допомогу; адаптації та прийняття в якості національних європейських стандартів безпеки; гармонізації національного законодавства з вимогами європейського, як горизонтального (рамкового), так і вертикального (галузевого) з метою підписання митного, промислового та цифрового безвізів; досягнення в середньостроковій перспективі відповідності критеріям, які необхідні для членства України в ЄС та НАТО.

7. Визначено напрями удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України, які сприятимуть забезпеченню необхідного її рівня, а саме: *політичного механізму*: активізація існуючих політичних механізмів та переговорних форматів (ООН, країни-члени НАТО, Рада Європи, ОБСЄ, «Кримська платформа», інших міжнародних та регіональних організацій) з метою протидії російській військовій агресії та відновлення суверенітету й територіальної цілісності України; продовження та посилення антиросійських санкцій та інших обмежувальних заходів міжнародним товариством та країнами-партнерами; міжнародне співробітництво з метою відновлення безпечного режиму судноплавства в Азово-Чорноморському регіоні; здійснення послідовних політичних кроків з метою забезпечення реалізації прагнень України щодо набуття повноцінного членства в ЄС та НАТО; *правового механізму*: пріоритетна імплементація європейського законодавства з питань безпеки в межах Угоди про асоціацію між Україною та ЄС; розробка та прийняття Закону України «Про систему державного моніторингу та оцінку рівня національної безпеки України»; забезпечення виконання положень Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність)» з метою невідворотного покарання за колабораціонізм (співпрацю та сприяння країні-агресору) у всіх його формах та проявах; забезпечення виконання положень Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» з метою підвищення її ролі в забезпеченні територіальної цілісності, збереження ідентичності української нації та зміцнення державної єдності України; *економічного механізму*: запровадження гібридної моделі національної економіки на період воєнного стану, тобто: з одного боку –

директивна економіка в частині забезпечення військових потреб, військової продукції та виробництва життєво важливих товарів та послуг для населення, а з іншого боку – лібералізація підприємницької діяльності, а також надання державою грантів (разових виплат) підприємцям для ведення бізнесу з метою збереження соціально-економічної стабільності в суспільстві; максимально можливе спрощення (лібералізація) державного регулювання економічної сфери (законодавства; ринкового нагляду; ціноутворення; оподаткування; митного контролю); посилення відповідальності за ринкові змови та зловживання монополюним становищем; скорочення загальнодержавних видатків за рахунок секторальних пілг та дотацій та пошук джерел покриття дефіциту Державного бюджету; інвестування в людський капітал з акцентом на охорону здоров'я, освіти, зниження рівня бідності, гідну працю, соціальний захист, охорону навколишнього середовища, компенсацію негативних наслідків демографічних змін в країні; *інформаційного механізму*: протидія російській пропаганді та дезінформації в медіа-просторі; підвищення рівня кіберстійкості з метою протидії кібератакам на державні інформаційні реєстри та державні сайти через посилення координації дій суб'єктів забезпечення кібербезпеки (проведення спільних практичних кібернавчань), а також створення посади спеціаліста з кіберзахисту в усіх органах державної влади та на усіх об'єктах критичної інфраструктури; створення та забезпечення належного функціонування системи державного моніторингу та оцінки рівня національної безпеки України з метою збору, обробки та аналізу показників, що характеризують рівень політичної, громадської, військової, інформаційної, економічної, соціальної, екологічної, енергетичної, продовольчої, інших видів безпеки, а також динаміку їх зміни для комплексного визначення поточного рівня національної безпеки України.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у фахових наукових виданнях:

1. Штеба Р.Ю. Напрями удосконалення державної політики у сфері забезпечення національної безпеки в умовах європейської інтеграції України. Вісник Національного університету цивільного захисту України : зб. наук. пр. Х. : Вид-во НУЦЗУ, 2018. Вип. 2 (9). С. 538-544. (Серія «Державне управління»).
2. Штеба Р.Ю. Теоретичні засади державної політики у сфері забезпечення національної безпеки. Вісник Національного університету цивільного захисту України : зб. наук. пр. Х. : Вид-во НУЦЗУ, 2019. Вип. 1 (10). С. 415-422. (Серія «Державне управління»).
3. Штеба Р.Ю. Оцінка результативності державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України в сучасних умовах. Вісник Національного університету цивільного захисту України : зб. наук. пр. Х. : Вид-во НУЦЗУ, 2020. Вип. 2 (13). С. 640-651.
4. Штеба Р.Ю. Проблеми та суперечності державної політики у сфері

забезпечення національної безпеки України. Вісник Національного університету цивільного захисту України : зб. наук. пр. Х. : Вид-во НУЦЗУ, 2021. Вип. 1 (14). С. 388-395. (Серія «Державне управління»).

5. Штеба Р.Ю. Концептуальні засади державної політики у сфері забезпечення національної безпеки в зарубіжних країнах. Вісник Національного університету цивільного захисту України : зб. наук. пр. Х. : Вид-во НУЦЗУ, 2021. Вип. 2 (15). С. 61-69.

Статті в закордонних наукових виданнях за фахом:

6. Shteba R. Features of the system of formation and implementation of state policy in the sphere of national security of Ukraine. East Journal of Security Studies. Vol 3 (2018). С. 315-325. URL.: http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/13752/1/SHTEBA_R_%20EAST_2018.pdf.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Штеба Р.Ю. Сучасні тенденції міжнародного співробітництва у сфері забезпечення національної безпеки України // Лідери ХХІ століття. Формування особистості харизматичного лідера на основі гуманітарних технологій: Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції 28-29 жовтня 2021 р. / За заг. ред. Романовського О.Г., Х.: НТУ «ХП», 2021. С. 99-101.

8. Штеба Р.Ю. Сучасні освітні інформаційно-комунікаційні технології в контексті забезпечення національної безпеки України // Тенденції, проблеми та шляхи їх вирішення у організаційно-методологічному забезпеченні підготовки фахівців : збірник наукових праць за матеріалами наукової інтернет-конференції з проблем вищої освіти і науки (18 листопада 2021 р.). Харків, ХНАДУ, 2021. С. 181-182.

9. Штеба Р.Ю. Особливості формування та забезпечення національної безпеки як основи зміцнення економіки України в умовах глобалізації // Сучасні проблеми і перспективи економічної динаміки : матеріали VIII Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. молодих учених та студентів (м. Умань, 18 листоп. 2021 р.) / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Навч.-наук. ін-т економіки та бізнес-освіти [та ін.] ; [голов. ред. Слатвінський М. А. ; редкол.: Корнієнко Т. О., Чвертко Л. А., Бержанір І. А. [та ін.]. Умань: ВПЦ «Візаві», 2021. С. 419-421.

10. Штеба Р.Ю. Територіальна оборона як важлива складова забезпечення національної безпеки України на регіональному та місцевому рівнях // Державна політика щодо місцевого самоврядування: стан, проблеми та перспективи: збірник матеріалів 12-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції 7 грудня 2021 р. / за наук. ред. проф. Ю.М. Бардачова, І.П. Лопушинського, Р.М. Плюща. Херсон: ХНТУ, 2021. С. 209-211.

11. Штеба Р.Ю. Необхідність вдосконалення державного моніторингу стану національної безпеки // Публічне управління: освіта, наука, практика : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 18 березня

АНОТАЦІЯ

Штеба Р.Ю. «Державна політика у сфері забезпечення національної безпеки України». – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління. Національний університет цивільного захисту України. Харків, 2022.

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано вирішення конкретного науково-прикладного завдання, що полягає в обґрунтуванні напрямів удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України.

Розглянуто сучасний стан наукових досліджень та систематизовано теоретико-методичні підходи щодо ролі держави у забезпеченні національної безпеки, визначено сутність державної політики у сфері забезпечення національної безпеки та виокремлено механізми її формування та реалізації, уточнено сутнісні характеристики категорій «державна політика у сфері забезпечення національної безпеки», «механізм формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки», виявлено особливості формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки в зарубіжних країнах.

Виокремлено політичний, правовий, економічний та інформаційний механізми формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки.

З'ясовано, що державна політика у сфері забезпечення національної безпеки України в сучасних умовах є недостатньо результативною за такими напрямами: забезпечення суверенітету України, її територіальної цілісності, недоторканності державного кордону; дотримання прав і свобод людини і громадянина; демократичність та верховенство права; забезпечення конкурентоспроможності національної економіки; створення безпечних умов життєдіяльності суспільства, збереження та розвиток його духовних і культурних цінностей; захист навколишнього природного середовища.

Обґрунтовано концептуальні засади стратегії формування та реалізації державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України та визначено шляхи її трансформації через процеси європейської та євроатлантичної інтеграції України в умовах запровадженого воєнного стану в країні через російську військову агресію.

Запропоновано напрями удосконалення державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України за виокремленими механізмами: політичним, правовим, економічним, інформаційним, в межах яких доцільно розробляти та впроваджувати інструменти вирішення існуючих проблем і суперечностей у сфері національної безпеки України.

Ключові слова: державне управління, механізми державного управління, державна політика, національна безпека, механізми формування та реалізації державної політики у сфері національної безпеки.

ANNOTATION

Shteba R. «State policy in the sphere of national security of Ukraine». – Qualifying scientific labor as the manuscript.

Dissertation for obtaining the scientific degree of candidate of sciences of public administration specialty 25.00.02 – Mechanisms of Public Administration. – National University of Civil Defence of Ukraine, Kharkiv, 2022.

In the dissertation work, a theoretical generalization is made and a solution to a specific scientific and applied task is proposed, which consists in identifying directions for improving mechanisms for the formation and implementation of state policy in the sphere of ensuring the national security of Ukraine.

The current state of scientific research is considered and theoretical and methodological approaches to the role of the state in ensuring national security are systematized, the essence of state policy in the sphere of ensuring national security is determined and the mechanisms of its formation and implementation are singled out, the essential characteristics of the categories "state policy in the sphere of ensuring national security", "mechanism of formation and implementation of state policy in the sphere of ensuring national security" are specified, features of the formation and implementation of state policy in the sphere of ensuring national security in foreign countries are revealed.

The political, legal, economic and informational mechanisms of formation and implementation of state policy in the sphere of ensuring national security are singled out.

It is noted that the political mechanism for the formation and implementation of state policy in the sphere of ensuring national security provides for: the need to take into account the issues of ensuring national security when developing, adopting and implementing any political decisions, as well as when analyzing and evaluating the results and consequences of these political decisions; coordination of public and political decision-making at different levels: by state authorities, local self-government bodies, communities, entrepreneurs, public organizations regarding all areas of ensuring national security.

It has been established that in developed countries, state policy in the sphere of ensuring national security is formed and implemented through the understanding of the concept of "national security" as a complex multifaceted phenomenon that must be considered systematically, namely: in space, as a component of international security in the context of border security states; within the national interests of the population of the state, as a state of protection of the vital interests of the individual and society from internal and external threats; in the context of existing military threats, as a state of the country in which it is not threatened by the danger of war or other encroachments on sovereign development; in the context of ensuring the

sovereignty of the state, as a state of the country in which its territorial integrity is ensured and the possibility of being an independent subject of international relations.

The achieved level of national security in Ukraine in certain directions is characterized, which indicates insufficient effectiveness of state policy in the specified area due to: ongoing Russian military aggression and temporary occupation of the eastern and southern territories of the country; uncertainty of prospects and insufficient incentives for further development of the economy; a significant level of morbidity and mortality from the COVID-19 pandemic; unresolved demographic, social and environmental problems. Positive developments that indicate an increase in the effectiveness of state policy in the sphere of ensuring Ukraine's national security are: effective implementation of armed resistance to Russian military aggression, including thanks to the powerful military and financial support of partner countries and international organizations; intensification of processes in matters of European and Euro-Atlantic integration of the country; active legislative reform in the sphere of ensuring national security in political, military and economic directions, which will contribute to increasing the level of national security of Ukraine.

It was found that the state policy in the sphere of ensuring the national security of Ukraine in modern conditions is insufficiently effective in the following directions: ensuring the sovereignty of Ukraine, its territorial integrity, the inviolability of the state border; observance of human and citizen rights and freedoms; democracy and rule of law; ensuring the competitiveness of the national economy; creation of safe conditions for the life of society, preservation and development of its spiritual and cultural values; protection of the natural environment.

The conceptual principles of the strategy for the formation and implementation of state policy in the sphere of ensuring Ukraine's national security are substantiated, and the ways of its transformation through the processes of European and Euro-Atlantic integration of Ukraine in the conditions of martial law introduced in the country due to Russian military aggression are determined.

Directions for improving the state policy in the sphere of ensuring the national security of Ukraine are proposed according to specific mechanisms: political, legal, economic, informational, within which it is expedient to develop and implement tools for solving existing problems and contradictions in the sphere of national security of Ukraine.

The scientific and practical significance of the obtained results lies in the generalization and addition of existing knowledge, theoretical and methodological approaches to understanding directions for improving mechanisms for the formation and implementation of state policy in the sphere of ensuring the national security of Ukraine. Theoretical provisions, conclusions and proposals can be used in the practical activities of state authorities and local self-government for further improvement of state policy in the sphere of ensuring national security of Ukraine, including at the regional and local levels.

Key words: public administration, mechanisms of public administration, state policy, national security, mechanisms of formation and implementation of state policy in the sphere of national security.

Відповідальний за випуск *Майстро Сергій Вікторович*

Підписано до друку 18.07. 2022 р.
Формат 60х84/16. Обл.-вид. арк. 0,9.
Гарнітура Таймс. Наклад 100 прим. Замовлення № 77.

Надруковано в друкарні «БУКЛАЙН»
61000, м. Харків, вул. Катерининська, 46.
тел. (099) 604-49-45.
www.bookline.online